

## II Światowy Kongres Tatarów Krymskich. 31 lipca – 2 sierpnia 2015 roku, Ankara. Relacja

*Aziz Vatany*

9 grudnia 2007 roku Kutultaj Tatarów Krymskich postanowił, że Medzlis, wspólnie z krymskotatarskimi organizacjami i stowarzyszeniami, zorganizuje Światowy Kongres Tatarów Krymskich. Głównym celem działalności Kongresu miała być konsolidacja i koordynacja działań organizacji społecznych Tatarów Krymskich, powstałych na Ukrainie i w innych krajach, dla ułatwienia procesu odrodzenia i dalszego rozwoju społeczności Tatarów, która po dziesięcioleciach wygnania wróciła na ziemię ojczystą – Krym. Po zakończeniu uroczystych obchodów 65. rocznicy deportacji sowieckiej, w dniach 19 - 22 maja 2009 roku odbył się I Światowy Kongres Tatarów Krymskich.

Do najważniejszych zadań Kongresu należały: organizacja sieci koordynatorów wśród diaspory, aktywizacja działalności władz ukraińskich i organizacji międzynarodowych w zakresie rozwiązywania problemów Tatarów Krymskich w ich historycznej ojczyźnie, zaplanowanie projektów mających działać na rzecz odrodzenia kulturalnego oraz stabilnego rozwoju Krymu, umocnienie relacji pomiędzy krajami, w których żyją społeczności Tatarów Krymskich. Prezydentem Kongresu został Refat Chubarow. W jedenastu krajach wybrano koordynatorów ds. współpracy: Ukraina, Turcja, Rumunia, Bułgaria, Niemcy, Kirgistan, Polska, Rosja, Stany Zjednoczone, Uzbekistan i Francja.

Otwarcie Kongresu odbyło się w dawnej stolicy Krymu – Baczysaraju, na dziedzińcu Pałacu Chana, 19 maja 2009 roku, dzień po 65. rocznicy deportacji Tatarów Krymskich.

Począwszy od lutego 2014 roku sytuacja na obszarze Europy Wschodniej zmieniła się nie do poznania. Od samego początku inspirowanej przez Rosję akcji zbrojnego zajmowania budynków rządowych, blokowania ukraińskich baz wojskowych oraz obiektów strategicznych (lotnisko, kolej, port) na Krymie, Tatarzy Krymscy organizowali akcje protestu przeciwko nielegalnej okupacji, deklarując swoje poparcie dla integralności państwa ukraińskiego. Grupa młodych Tatarów zaangażowała się w patrolowanie miejsc zamieszkałych przez Tatarów Krymskich i dyżury przy meczetach i cerkwiach, aby zapobiec ewentualnym prowokacjom. Pierwszą ofiarą tzw. „samoobrony” - uzbrojonych, bandyckich grup, przeważnie miejscowych Rosjan, sformowanych na Krymie w odpowiedzi na wydarzenia na kijowskim Majdanie i bardzo skutecznie wykorzystywanych dla zastraszania miejscowej ludności prze-

ciwnej okupacji – został młody Tatar Krymski – Reszat Ametow, który podczas pro-rosyjskiego mitingu, 3 marca 2014 roku, rozpoczął jednoosobowy, milczący protest pod budynkiem Rady Ministrów Krymu, po czym zaginął. Po prawie dwóch tygodniach – 16 marca, akurat w dniu tzw. „referendum”, odnaleziono jego ciało ze śladami tortur. Nie ma wątpliwości, że to zabójstwo miało na celu pokazanie co dzieje się z tymi, którzy próbują przeciwstawić się okupacji.

W okresie okupacji na Krymie zniknęło około 30 osób związanych z „Ukraińskim Domem” w Symferopolu, z „Euromaidan-Krym”, czy po prostu deklarujących swój sprzeciw wobec aneksji. Według różnych danych, około 10 tys. Tatarów Krymskich zostało zmuszonych do opuszczenia Krymu. Przyczyniają się do tego codzienne nękanie społeczności tatarskiej ciągłymi wezwaniami do stawiania się na przesłuchania do siedzib służb specjalnych, rewizje w domach, konfiskaty sprzętów elektronicznych (laptopy, telefony, aparaty fotograficzne), kart bankowych i gotówki, palenie literatury (głównie religijnej) czy też represje w związku z tak zwanymi zajściami 3 maja, gdy nie wpuszczono na Krym Mustafy Dżemilowa. Te i inne kwestie spowodowały, że wiele rodzin zdecydowało się na opuszczenie półwyspu i wyjazd na kontynentalną Ukrainę, przeważnie do Lwowa, Chersonia i Kijowa.

Od 3 maja 2014 roku lider Tatarów Krymskich, Mustafa Dżemilow ma oficjalny zakaz wjazdu na Krym. Analogiczna sankcja dotknęła również w lipcu 2014 roku przewodniczącego Medżlisu, Refata Czubarowa. Od 19 stycznia 2015 roku wiceprzewodniczący Medżlisu Achtem Czyjgoz, jako organizator proukraińskiego mitingu 26 lutego 2014 r., jest więźniem politycznym. Tu warto dodać, że nawet przy rosyjskim rozumieniu pojęcia aneksja, Krym przed „referendum” pozostawał terytorium Ukrainy. Inni członkowie Medżlisu, którzy pozostali na Krymie, otrzymywali i nadal otrzymują groźby ze strony pełnomocników „krymskich władz”.

W takich skomplikowanych warunkach Tatarzy Krymscy czują się pozostawieni sam na sam z wrogiem. Główni liderzy zostali wypędzeni, lokalni przedstawiciele Medżlisu są zastraszani, a niektórzy przebywają w więzieniach. W tej sytuacji Prezydent Kongresu ogłosił że w dniach 31 lipca – 2 sierpnia 2015 r. odbędzie się II Światowy Kongres Tatarów Krymskich. Miejszem Kongresu stała się Ankara, ze względu na to, że obecnie najliczniejsza diaspora tatarska zamieszkuje właśnie Turcję, a strona turecka zagwarantowała delegatom Kongresu bezpieczeństwo. Poza tym, władze tureckie jednoznacznie potępiły okupację Krymu, uznały aneksję za bezprawną i opowiadają się za integralnością terytorialną Ukrainy.

Tydzień przed otwarciem Kongresu wszyscy członkowie Medżlisu pozostający na Krymie otrzymali ostrzeżenie przed uczestnictwem w tym wydarzeniu. Wiceprzewodniczący Medżlisu Nariman Dżelal, Ilmij Umerow oraz szef Centralnej Komisji Wyborczej Kurultaju Zair Smedlaew otrzymali groźby ze strony

przedstawiciele Komitetu Śledczego Federacji Rosyjskiej na Krymie. Ilmij Umerow po raz kolejny wezwany został na przesłuchanie, akurat 31 lipca, właśnie w dzień rozpoczęcia Kongresu w Ankarze. Nariman Dželal w komunikacie wideo do delegatów Kongresu powiedział: „polityka zastraszania przy pomocy zbrojnych formacji sprawiła, że czujemy zagrożenie dla swoich bliskich”. W tym samym komunikacie Ilmij Umerow stwierdził, że: „wobec uczestników Kongresu starających się wyjechać z Krymu fabrykuje się nowe sprawy karne i przeprowadza ciągle przesłuchania”. Z kolei Zair Smedlaew poinformował - „Nie pozwolą nam wyjechać z Krymu, dlatego nagraliśmy ten komunikat, żeby pokazać że jesteśmy z wami”. Nie wyjechali z Krymu również przedstawiciele tzw. młodej generacji członków Medżlisu i szefowie młodzieżowych organizacji, niekiedy bardzo aktywnie działających na Krymie, takich jak: „Bizim Kyrym”, „Yaszlar Szurasy”, „Kardaszlyk”. Trzech członków Medżlisu: Enwera Kurtiewa, Dinaru Seitgazijewa i Zenura Jakubowa, którzy jechali na Kongres „służba graniczna” władz okupacyjnych nie wypuściła z terytorium półwyspu, argumentując to tym, że mają zostać przesłuchani.

W momencie gdy Krym znalazł się w rękach okupanta, a Tatarzy Krymscy, którzy zaledwie dwie dekady temu wrócili z miejsc sowieckiej deportacji, zostali zakładnikami wrogiego reżymu politycznego, bardzo ważną kwestią jest, aby dać głos skonsolidowanemu społeczeństwu Tatarów Krymskich z całego świata.

### **Przebieg II Światowego Kongresu Tatarów Krymskich**

W dniach 31 lipca – 2 sierpnia 2015 roku na Uniwersytecie Bilkent (akronim od „bilim kenti” z języka tureckiego „miasto nauki”) w Ankarze odbył się II Światowy Kongres Tatarów Krymskich.

30. lipca do Turcji przybyli delegaci ze Stanów Zjednoczonych. Dzień później - delegaci, goście i dziennikarze z kontynentalnej Ukrainy. W tej grupie znajdowali się m.in.: przewodniczący Medżlisu Tatarów Krymskich i deputowany Najwyższej Rady Ukrainy Refat Czubarow; właściciel zakazanej na Krymie od 1 kwietnia telewizji ATR – Lenur Islamow oraz Przewodniczący Państwowej Służby Ukrainy ds. Autonomicznej Republiki Krym i Sewastopola – Aslan Omer Kyrymly. Grupa najodważniejszych delegatów, przybywających z samego Krymu, wyleciała z Chersonia w drugiej połowie dnia. Uwagę niemal wszystkich gości przykuwała kwestia tego, czy delegacji z Krymu uda się dotrzeć do Ankary, tym bardziej, że w tym czasie nad turecką stolicą rozpełtała się mocna ulewa.

Do sali konferencyjnej hotelu „Bilkent-Plaza”, gdzie odbyło się oficjalne otwarcie II Kongresu Tatarów Krymskich, poza delegatami przybyli również przedstawiciele władz Ukrainy i Turcji: Minister Spraw Zagranicznych Ukrainy – Pawło Klimkin, wicepremier Turcji Numan Kurtulmus, wicemarszałek Parlamentu Turcji – Nad-

ży Bostandży. Uroczystość zainaugurowano odegraniem hymnów kolejno –Tatarów Krymskich (Krymskiej Republiki Ludowej), Ukrainy i Turcji. Delegaci znali teksty wszystkich trzech. Później odmówiono modlitwę za pokój - Du'a.

Pierwszy zabrał głos prezydent Kongresu Refat Czubarow, który ogłosił że obecnie na sali obrad znajduje się 430 delegatów z 12 krajów – polityków, przedstawicieli ruchu narodowego i organizacji społecznych, przedstawicieli kultury, badaczy i naukowców zajmujących się Krymem i Ukrainą. 110 gości przyjechało z własnej inicjatywy.

– *Jesteście tutaj żeby pokazać, kim są Tatarzy Krymscy. Nigdy nie zaakceptujemy okupacji Krymu przez Rosję. Cały świat powinien wiedzieć, że Tatarzy Krymscy - to nie jest mały naród, to rdzenna ludność Krymu!* - podkreślił Czubarow. Powitał wszystkich obecnych w sali obrad, jak i tych, którzy z Krymu oglądają odbieraną przez satelitę telewizję ATR.

Jego występ przyjęto oklaskami i skandowaniem «Millet, Vatan, Qırım!», co w języku krymskotatarskim oznacza „Naród, Ojczyzna, Krym”.

Po przemówieniu Czubarowa, prowadząca uroczystość, delegatka Oja Deniz Czongar przeczytała przesłanie do uczestników Kongresu od prezydenta, premiera i szefa dyplomacji Turcji. Następnie głos zabrali tureccy politycy: Ruhsar Demirel (wiceprzewodnicząca Partii Ruchu Narodowego, pierwsza turecka Tatarka Krymska wybrana do tureckiego parlamentu), Kudre Bulbul, Murat Ozczelik (wiceprzewodniczący Republikańskiej Partii Ludowej), a także wspomniani już Numan Kurtulmusz, oraz Nadży Bostandży. Wystąpienie wygłosił również Minister Spraw Zagranicznych Ukrainy – Pawło Klimkin, którego delegaci Kongresu powitali na stojąco. Minister Klimkin rozpoczął od przeczytania apelu do uczestników Kongresu od Prezydenta Ukrainy Petra Poroszenki:

– *Drodzy przyjaciele! Szczerze gratuluję odważnym i kochającym wolność przedstawicielom Tatarów Krymskich, którzy przybyli tu, aby wziąć udział w II Światowym Kongresie Tatarów Krymskich. Teraz cały świat jest z wami.*

W dalszej części apelu Prezydent podkreślił, że władze ukraińskie nie będą szczędzić wysiłków, aby odzyskać kontrolę nad półwyspem, który obecnie zajęty jest przez Rosję.

– *Tatarzy Krymscy znów przeżywają terror - dziesiątki tysięcy mieszkańców Krymu zmuszone zostały do ucieczki przed tym nowym zagrożeniem. Chcę zapewnić, że Ukraina nigdy, w żadnych okolicznościach nie pozwoli naruszyć prawa Tatarów Krymskich do swobodnego życia na swojej ziemi. Ukraina wspólnie z zagranicznymi partnerami dołoży wszelkich starań w celu przywrócenia praworządności na półwyspie i umożliwienia powrotu władz Ukrainy na Krym. Stworzyliśmy instytucje państwowe, które zajmują się realizacją polityki państwa w odniesieniu do Krymu. W naszych planach jest opracowanie «mapy drogowej» w sprawie statusu autonomii narodowo-terytorialnej na Krymie w ramach Ukrainy.*

– *Doceniamy współpracę z Turcją, która była współautorem dokumentów o integralności Ukrainy i która potępiła agresję przeciwko Ukrainie.*

Na zakończenie Prezydent Poroszenko życzył Tatarom Krymskim pokoju, jedności i dobrobytu, a drugiemu Kongresowi Tatarów Krymskich - sukcesów.

Pawło Klimkin w swoim wystąpieniu wspomniął ofiary reżimu okupacyjnego, więźniów politycznych i patriotów, którzy ryzykując życie wyrazili sprzeciw wobec okupacji. Po każdym zdaniu słychać było oklaski, a delegaci, którzy przybyli wprost z Krymu wykrzykiwali „Sława Ukrainie”.

Na zakończenie oficjalnej części głos zabrał lider Tatarów Krymskich, radziecki dysydent, wieloletni przewodniczący Medżlisu Tatarów Krymskich, pełnomocnik Prezydenta Ukrainy ds. Krymu, deputowany do Rady Najwyższej Ukrainy Mustafa Abdudżemil Kyrymoguł, znany szerzej jako - Mustafa Dżemilow.

*– II Światowy Kongres Tatarów Krymskich, odbywamy w bardzo trudnym i dramatycznym czasie dla naszego narodu. Naród, który przeżył deportację totalną, ludobójstwo, następujące po deportacji upokarzające lata nadzoru, godziny policyjnej i kompletnego bezprawia na wygnaniu; naród który przez dziesięciolecia walczył z jednym z najbardziej brutalnych reżimów XX wieku o swoje prawa obywatelskie i narodowe, o prawo do powrotu do ojczyzny. Tatarzy Krymscy z wielkimi trudnościami powrócili do swojej ziemi i zaczęli, choć bardzo powoli, odzyskiwać swoje prawa. Kongres odbywa się w momencie, w którym ich ojczyzna została zajęta, znalazła się ponownie pod rządami wrogiego reżimu, którego poziom wrogości i antydemokratyczny charakter przypomina najgorsze lata reżimu sowieckiego.*

*– Niwiele ludzi w naszym kraju i na świecie mogło się spodziewać, że w XXI wieku państwo, a zwłaszcza stały członek Rady Bezpieczeństwa ONZ, z prawem «weta», może tak bezczelnie, z pogwałceniem prawa międzynarodowego i podpisanych przez nie same umów, wysłać swoje wojska do innego kraju, aby zająć jego część, a potem dołączyć takie okupowane terytorium do swojego państwa.*

*– Rosyjski atak na Gruzję w sierpniu 2008 roku i następujące po tym zajęcie części jej terytorium oraz ustanowienie na okupowanych terytoriach prorosyjskich marionetkowych «państw» powinno było poważnie zaalarmować społeczność międzynarodową i stanowić wystarczającą zachętę dla rządów krajów zachodnich do podjęcia skutecznych działań w celu ograniczenia zapędów agresora. Ale, niestety, żadna poważna akcja nie została podjęta i nie ma wątpliwości, że stało się to inspiracją dla agresora do podjęcia nowych „przygód”.*

*– Obalenie reżimu Janukowicza w lutym ubiegłego roku, pamięć o ponad stu ofiarach «беркуtowców» i tysiącach rannych naszych patriotów, ale przede wszystkim stworzenie nowego demokratycznego rządu w Kijowie dało wielką nadzieję Tatarom Krymskim. Ale, jak niestety wiadomo, pod koniec lutego Rosja rozpoczęła inwazję na Krym. Pokojowy protest w tej kwestii pokazali właśnie Tatarzy Krymscy, a zwłaszcza ich organ przedstawicielski - Medżlis Tatarów Krymskich.*

*– Flaga ukraińska na budynku Medżlisu była dwukrotnie zrywana w nocy przez tak zwane «jednostki samoobrony» stworzone przez okupantów, jednak za każdym razem członkowie Medżlisu nymieszała ją na nowo. Była to jedyna ukraińska flaga na okupowanym terytorium półwyspu, która przetrwała pół roku od inwazji, czyli do połowy września 2014 r., kiedy to budynek i cały majątek Medżlisu został skonfiskowany przez władze okupacyjne.*

– Liczne arbitralne przeszukania, pod pretekstem poszukiwania broni i «zakazanej literatury», ogromne kary za próby skorzystania z prawa do pokojowych zgromadzeń, wieców i marszów, areszty na podstawie absurdalnych oskarżeń, grabież, lub, jak oni to nazywają «nacionalizacja» biznesu, porwania i zabijanie ludzi bez sądu, pozbawianie niemal wszystkich praw obywatelskich, w tym nawet prawa do leczenia w szpitalach dla tych, którzy odmówią przyjęcia rosyjskiego paszportu - to właśnie arsenal metod władz okupacyjnych wobec rdzennych mieszkańców Krymu. Po zajęciu Krymu miało miejsce ponad 150 przeszukań domów, meczetów, a nawet szkół Tatarów Krymskich, z których zdecydowana większość przeprowadzona została z rażącymi naruszeniami procedur i godności ludzkiej.

– Generalnie rzecz biorąc obecnie prowadzona jest mniej więcej taka sama polityka czystek etnicznych na półwyspie, jaka była praktykowana przez Imperium Rosyjskie po pierwszej okupacji Krymu, w 1783 roku.

– Jednym z głównych zadań Światowego Kongresu i naszej wielomilionowej diaspory na całym świecie jest prowadzenie drobiazgowej pracy polegającej na pokazywaniu fałszu i kłamstw wielojęzycznej rosyjskiej propagandy we wszystkich niemal krajach świata.

– Dla nas to oczywiste, że w składzie państwa rosyjskiego dla Tatarów Krymskich nie ma i nigdy nie będzie nie tylko perspektyw dla dalszego rozwoju, ale i możliwości zachowania tożsamości narodowej, a nawet szans na wolne i przyzwoite życie.

– Uważamy, że to właśnie w okolicach Chersonia należy skupić wszystkich rodaków, którzy zostali zmuszeni do opuszczenia ojczyzny. Dzięki temu możemy osiągnąć kilka celów. Przede wszystkim, mieszkając razem, w swoim środowisku językowym i religijnym, ryzyko utraty tożsamości narodowej jest mniejsze; po drugie, da to możliwość budowy i otwarcia narodowych szkół i instytucji religijnych; po trzecie, wzmocni ukraińską obecność w regionie poddanym propagandzie rosyjskiej; a po czwarte, ułatwi powrót rodaków do ojczyzny po jej uwolnieniu od okupacji.

– Już dziś musimy być absolutnie przygotowani na przyszłość, kiedy przywrócona zostanie narodowo-terytorialna autonomia, w granicach której wszyscy ludzie, niezależnie od narodowości i wyznania są równi we wszystkich swoich prawach. I my to zrobimy. Z waszą pomocą.

Po przerwie zaczęła się pierwsza sesja II Światowego Kongresu Tatarów Krymskich w Ankarze. Na początku wybrany został sekretariat Kongresu, w składzie: Eskender Bariew, Gayana Juksel, Omer Ozer, Oja Denis Czongar Szaheen, Samir Menan. W dalszej części omówiono zasady przeprowadzenia Kongresu oraz strategii działań przeciwko okupacji.

Podczas drugiej sesji Kongresu przedyskutowane i przyjęte zostały główne regulacje dotyczące Kongresu. Dalej w agendzie widniał wybór Prezydenta Kongresu. Najpierw o zabranie głosu poprosił lider Mustafa Dżemilew, który powiedział że niejednokrotnie słyszał prośby, aby zgłosił swoją kandydaturę na to stanowisko. Niemniej jednak, wyrażając szacunek do delegatów Kongresu, powiadomił, że nie widzi możliwości objęcia tego stanowiska i proponuje kandydata z doświadczeniem i dużym wsparciem społecznym, przewodniczącego Medżlisu Tatarów Krymskich

– Refata Czubarowa. Na sali można było usłyszeć komentarze świadczące o niezadowolaniu, ale mimo tego Dżemilow nie zaakceptował udziału w wyborach.

W końcu pod głosowanie poddano dwie kandydatury: Refata Czubarowa i przewodniczącego Państwowej Służby Ukrainy ds. Krymu Aslana Omera Kyrymly. Te ostatniego wsparło 83 delegatów. Z 260 głosami Refat Czubarow po raz drugi został wybrany Prezydentem Światowego Kongresu Tatarów Krymskich. Czubarow podziękował delegatom za zaufanie i przypomniał, że drugiego dnia Kongresu delegaci muszą omówić i przegłosować dokumenty, które w ciągu nocy muszą zostać przeczytane z uwzględnieniem ewentualnych poprawek.

Trzeci dzień - 2 sierpnia rozpoczęła trzecia sesja Kongresu, na której wybrano skład Komisji Rewizyjnej - przedstawiciel diaspory Tatarów Krymskich w Stanach Zjednoczonych Rustem Borludzh; profesor Enwer Ajdogan, członek Medżlisu; dyrektor agencji prasowej QHA «krymskie aktualności» Gajana Juksel; członek Medżlisu Gulnara Bekirowa oraz przedstawiciel diaspory Tatarów Krymskich w Rumunii, Mufti Jusuf Murat. Szefem Komisji Rewizyjnej Kongresu został Enwer Ajdogan.

Następnie zajęto się wyborem koordynatorów Kongresu wśród przedstawicieli Tatarów Krymskich z różnych krajów. Koordynatorami mogli zostać wyłącznie przedstawiciele diaspory obecni na Kongresie. Do Rady Koordynacyjnej weszli:

- z Ukrainy – członek Medżlisu Abmedżył Sulejmanow; właściciel telewizji ATR Lenur Islamow; z Krymu – delegat Kurultaju – Erwin Ibragimow; przewodniczący Rady Rewizyjnej Kurultaju Ali Ozenbasz i członek Sakskiego (jednostka administracyjna na zachodzie Krymu) Medżlisu Zewdżet Kurtumerow.

- z Turcji – przewodniczący Fundacji Rozwoju Krymu Umit Szylit; szef Towarzystwa turecko-ukraińskiej przyjaźni, wiceszef Związku Kultury i Pomocy Tatarom Krymskim (ZKiP TK) Namik Kemal Bajar, członek zarządu (ZKiP TK) Mukremin Szahin, szef oddziału w Stambule (ZKiP TK) Jalal Iczen i Adnan Ewren Oldżaj.

Radę Koordynacyjną w Rumunii reprezentują Dżelil Esergip, Metin Omer i Samir Menan; w Bułgarii - Erhan Usein Cevdet i Hoszgun Nazuf; w Kanadzie - Rustem Kirsan; w Niemczech - Ahmed Ali Ozaj Emirullaew; w Polsce - Nedim Useinow; na Litwie - Adas Jakubauskas; w USA - Ajla Bakkally; w Azji Środkowej - Nariman Appazov i Wasfije Aliarowa. Rada Koordynacyjna łącznie składa się z 23 osób.

Podczas przerw w obradach w holu wystawione zostały książki poświęcone historii i kulturze Tatarów Krymskich, periodyki krymskiej diaspory w Turcji. Można było również kupić przedmioty z symbolami krymskotatarskimi i koszulki „Freedom for Ahtem Chygoz”. Część zysków miała zostać przekazana rodzinie wiceprzewodniczącego Medżlisu Achtema Czyjgoza, który pozostaje więźniem politycznym władz okupacyjnych, i któremu w przeddzień rozpoczęcia Kongresu, 28 lipca, przedłużono termin aresztu do 19 listopada 2015 roku.

Czwartą i ostatnią sesję Kongresu rozpoczęły wystąpienia przedstawicieli diaspory z Cypru, Litwy i Turcji. Następnie przyjęto „Apel do Tatarów Krymskich miesz-

kających w ojczyźnie i członków diaspory”, ogłoszony przez profesora Hakana Kyrymly. Jednogłośnie przyjęty przez delegatów Kongresu Apel stwierdza że:

- Prawo do samostanowienia na obszarze historycznej ojczyzny – Krymie – należy wyłącznie do narodu Tatarów Krymskich.

- Tatarzy Krymscy, niezależnie od miejsca zamieszkania, mają prawo do państwa narodowego na Krymie, w którym będą przestrzegać praw człowieka, w ramach rozwoju demokratycznego, pokoju i harmonii.

- W celu zniszczenia narodu krymskotatarskiego wrogie siły po raz kolejny okupują naszą ojczyznę.

- W sytuacji groźby zniknięcia narodu Tatarów Krymskich, należy podjąć działania na rzecz zachowania języka, kultury i przekazania ich następnym pokoleniom.

- Należy przeszkodzić okupantom czynić niesprawiedliwość w odniesieniu do dusz, majątków i jakichkolwiek innych praw człowieka na Krymie.

- Należy wykorzystać każdą możliwość, aby zapobiec niesprawiedliwości czynionej wobec mieszkańców naszej Ojczyzny Krym.

Na końcu Hakan Kyrymly powiedział: „*Kongres namawia wszystkich Tatarów Krymskich do powrotu i mieszkania na Krymie. Jednocześnie dziękujemy tym, którzy mimo wszystko zostali i nie wyjeżdżają z ojczyzny!*”

Następnie profesor Kyrymly odczytał w języku krymskotatarskim „Apel II Światowego Kongresu Tatarów Krymskich do Wspólnoty Międzynarodowej”:

*Dzisiejsza Rosja przejęła dziedzictwo carskiej Rosji i Związku Radzieckiego. 28 lutego 2014 r., ignorując wszelkie normy prawa międzynarodowego i prawa człowieka, anektowała Półwysep Krymski. Od tego czasu, aż do dziś Rosja realizuje politykę systematycznego ignorowania podstawowych wolności Tatarów Krymskich, zmusza ich do migracji z Krymu, do szybkiej asymilacji, stosuje wszelkie możliwe represje, morderstwa, więzienia czy deportacje tych, którzy próbują przeciwstawić się takim działaniom.*

*Światowy Kongres Tatarów Krymskich i jego organizatorzy zwracają się do przedstawicieli ludzkości, szanujących prawa człowieka, wierzących w praworządność i demokrację oraz do tworzonych przez nich instytucji z apelem o:*

- 1. przeprowadzenie śledztw w sprawie wszystkich zbrodni popełnionych od 1783 roku do dnia dzisiejszego, kolejno przez Imperium Rosyjskie, Związek Radziecki i jego sukcesorkę Rosję, które doprowadziły do zniszczenia krymskiej populacji i uznania tych zbrodni za ludobójstwo;*
- 2. przeprowadzenie śledztwa wobec władz Federacji Rosyjskiej, która anektowała Krym i popełnia zbrodnie przeciwko Tatarom Krymskim, takie jak ciągłe represje i prześladowania; postawienie przed Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości oraz ukaranie funkcjonariuszy państwowych, którzy przyczynili się do tych zbrodni;*
- 3. natychmiastowe aresztowanie wszystkich odpowiedzialnych za popełnienie przestępstw, takich jak niszczenie Tatarów Krymskich jako narodu, deportacje z ojczyzny, ograniczenie*



*wolności, bezpieczeństwa życia i lekceważenie prawa własności; kompensację strat Tatarów Krymskich;*

- 4. pilne podjęcie wszelkich niezbędnych środków w celu powstrzymania nielegalnej i brutalnej okupacji Krymu przez Federację Rosyjską.*

*Ponadto, Światowy Kongres Tatarów Krymskich, oświadcza, iż gromadzi dowody popełnianych zbrodni, wraz z raportami na temat wymienionych wyżej zagadnień dla różnych międzynarodowych organizacji oraz przedstawi odpowiednie dokumenty na potrzeby pozwu do sądu przeciwko okupantom i ich poplecznikom.*

*Naród Krymskotatarski nigdy nie zrezygnuje ze swojej ojczyzny, tożsamości i ze swoich praw i wolności!*

Na zakończenie II Światowego Kongresu Tatarów Krymskich ponownie zabrzmiały trzy hymny: Tatarów Krymskich (Krymskiej Republiki Ludowej), Ukrainy i Turcji. Organizatorzy Kongresu pożegnali jego uczestników słowami: „Kyrym, Vatan, Millet”!

**Aziz Vatany**m – Specjalny wysłannik *Nowego Prometeusza*

